

Yenidoğan yoğun bakım ünitesinde Aile Hekimliği Uzmanları

Derginizin 2012;16(2) sayısının Aile Hekimliğinden Haberler bölümünde yayınlanan ‘Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinin yeni bir üyesi: Aile Hekimliği Uzmanı’ başlıklı yazıda^[1] Sayın Çayır disiplinimiz adına farklı bir deneyiminden ve aile hekimliğine farklı bir bakıştan bahsetmektedir. Aile Hekimliği Uzmanı Dr. Çayır’ın bir Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi’nde (YYBÜ) çalışması, birinci basamak hekimi olan aile hekimliği uzmanlarının ikinci ya da üçüncü basamak sağlık kuruluşlarında, günümüz şartlarında yenidoğan yan dal uzmanlığını yapan hekimlerin görevlendirildiği yerlerde de görev yapabileceğini kanıtlamaktadır. Bu durum disiplinimiz adına gurur verici bir uygulamadır.

YYBÜ’de çalışmak uzmanlık eğitimim esnasında benim için farklı bir deneyim olduğu gibi, sonrasında da ‘Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde İzlenen Bebeklerin Annelerinde Stres Oluşturan Faktörler; Stresle Başa Çıkmada Birinci Basamağın Rolünün Belirlenmesi’ adlı tezimi de yaptım. Sayın Çayır’ın da yazısında bahsettiği gibi YYBÜ’ler çok özel koşullarda çalışılan yerlerdir. Hem çok farklı hasta grubu hem de çok özen gösterilmesi gereken hasta yakınları ile birlikte olduğunuz özel mekanlardır. Hastalarınızdan gözünüzü ayıramazsınız, çünkü her an bağlı bir entübasyon tüpü çıkabilir ya da tıkanabilir. YYBÜ’de görevli her personel devamlı görev başındadır ve hiçbir zaman gece olmaz.

Ne yazık ki, sesleri tiz çıkan ya da hiç çıkmayan hasta grubunuzla birlikte, gözleri korkulu ve endişeli ya da yaşlar içinde olan, yenidoğan bebeğini henüz hiç kucağına alamamış anneler, o yoğun temponun içinde sizden yardım bekler. Çalışmamızda YYBÜ’de izlenen 78 bebeğin annesiyle postpartum 3. gün ve sonrasında yaptığım görüşmeler sonucunda bebekleriyle temas eden ya da onları görmeye giden 41 annenin durumluk-sürekli kaygı düzeyinde artış olduğunu, hospitalizasyon süresi arttıkça ve gestasyonel yaş düştükçe kaygı düzeylerinin ve depresyona eğilimlerinin arttığını saptadık. Öte yandan düşük doğum ağırlıklı bebeklerin annelerinin kaygı düzeyleri daha yüksekti ve eğitim düzeyi arttıkça depresyon azalmakta, kaygı düzeyleri düşmekteydi. Anne yaşı ile depresyon varlığı ve kaygı düzeyleri arasında ilişki saptamadık, ancak doğum

öyküsünde düşük riski ya da intrauterin bebek ölümü olan annelerin sürekli kaygı düzeyleri yüksekti. Preterm bebek annelerinde kaygı artarken, özellikle konjenital anomalili bebekleri olan annelerde kaygı ile birlikte depresyona eğilim de artış göstermekteydi.^[2] Bu bebeklerin sağlık problemlerinin bir ömür süreceği, anne ve bebeğin uzun dönem takiplerinin aile hekimi tarafından devam ettirileceği düşünüldüğünde bu hasta grubu özel bir ilgi ve bakım gerektirmektedir.

Çayır’ın da yazısında bahsettiği gibi annelerin YYBÜ’de desteğe ihtiyaçları vardır. Yaşamla ve zamanla savaşın verildiği YYBÜ’lerde sağlık çalışanları annelere bebekleri hakkında bilgi vermek için ancak birkaç dakika ayırabilmektedirler. YYBÜ’lerde annelerin yaşamakta olduğu emosyonel travma, postpartum dönemin değişimleriyle ortaya çıkan sağlık problemleri ne yazık ki sorgulanamamaktadır. Yurtdışında birçok merkezde bu sorunu çözmek için psikolog ve sosyal hizmet görevlileriyle birlikte çalışılmaktadır,^[3] ancak ülkemizde ne yazık ki bu uygulamalar mevcut değildir. Bu nedenlerden dolayı hem YYBÜ’lerde hem de hastane çıkışında aile hekimlerinin birçok görevi bulunmaktadır. Uzmanlık eğitimimiz esnasında YYBÜ’lerde edindiğimiz bilgi ve beceri ile annelere tedavi edici, rehabilite edici ya da danışmanlık hizmetleri verebiliriz. Birinci basamakta da hem anne hem de bebeğin takiplerinin gerçekleştirilmesi ve annenin bilgilendirilmesi, annenin duygu durumunun belirli aralıklarla değerlendirilmesi, aynı durumdaki annelerin bir araya getirilerek paylaşım ve psikolojik destek programları oluşturulması, birinci basamakta çalışan ve bireye bütüncül yaklaşan aile hekiminin görevleri arasında yer almaktadır.

Kaynaklar

1. Çayır Y. Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinin yeni bir üyesi: Aile Hekimi Uzmanı. *Türkiye Aile Hekimliği Dergisi* 2012;16:103.
2. Uludağ A, Ünlüoğlu İ. Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesinde İzlenen Bebeklerin Annelerinde Stres Oluşturan Faktörler; Stresle Başa Çıkmada Birinci Basamağın Rolünün Belirlenmesi. *Konuralp Tıp Dergisi* 2012;4:19-26.
3. Preyde M, Ardal F. Effectiveness of a parent “buddy” program for mothers of very preterm infants in a neonatal intensive care unit. *CMAJ* 2003; 168:8.